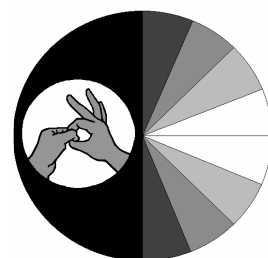

SYNHØR BLADET

LSHDB

Landsforbundet for Kombinert
Syns- og Hørselsheemede / Døvblinde

31 ÅRGANG

#3 2022

SynHør bladet er LSHDB's
medlemsmagasin og blir utgitt 6 ganger i
året i trykt form, som punktskrift, som lydfil
og er tilgjengelig på nett på
www.lshdb.no

Les om Holmenkollstafetten: Achilles MIX lag kom
på 2. plass i årets stafett!

Haptisk i vinden: foredrag for elever, omtale i
aviser og forskningsprosjekt om haptisk
kommunikasjon

MEDLEMSSKAP

MELD DEG INN I LSHDB

Www.lshdb.no
eller
Kontakt kontor@lshdb.no

KONTAKT OSS

Landsforbundet for kombinert syns- og hørselshemmede / døvblinde

Epost: kontor@lshdb.no
Nettside: www.lshdb.no
TLF: 22 41 34 24
Mobil: 95 94 93 57

BESØK OSS

ADRESSE:
Skippergata 33
0154 Oslo

DAGLIG LEDER:
Karin Andvig

ÅPNINGSTIDER:

Kontoret er åpent annenhver
onsdag, og hver torsdag og fredag.
Kontoret ligger i 5. etasje.

BLADET

TILGANG:

Kontakt kontor@lshdb.no for å få
tilgang på bladet i punkt, ren tekstfil
eller lydfil.

TRYKK:

Rycon AS
Opplag 280

REDAKTØR:

Kaisa Markhus
Tlf: 97151746
E-post: kaisa@lshdb.no

FORSIDEBILDE:

Et par rusler gjennom duftende blomster i
Botanisk hage på Tøyen i Oslo.
Tatt av: Kaisa Markhus

STYRET

LEDER

Åshild Johansen
Tlf: 402 34 452
E-post: aashild.lovise@ebnett.no

NESTLEDER

Kari Kristine Engan
Tlf: 413 34 244
E-post: ka-k-eng@online.no

STYREMEDLEM

Bibbi Hagerupsen
Tlf: 960 46 065
E-post: bibbih@online.no

STYREMEDLEM

Marius Aasand Larsen
Tlf: 468 29 830
E-post: ml1004@icloud.com

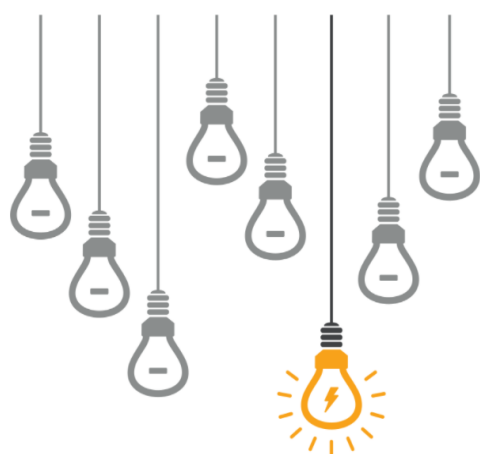
STYREMEDLEM

Ann Kristin Staberg
Tlf: 45054211
E-post: staberg1972.aks@gmail.com

1. VARAMEDLEM Sissel H. Markhus
2. VARAMEDLEM Dennis Thomassen

Innhold

Redaktøren	4
Styrets Hjørne	5
Det magiske øyeblikket - Holmenkollstafetten 2022	6
Foredrag om døvblindhet for elever på Ål	11
Årsmøte LSHDB Telemark	12
Ressurskontorets informasjonsspalte	13
Haptisk prosjekt - av PhD student Laura Volpato	14
Utdrag fra artikkel i «The New Yorker»	18
Invitasjon til Videointervju «Ledsaging i aktivitet»	20
Oppfordring til tilbakemeldinger om BPA	21
Til Neste Gang	22

TIPSET:

Den 22.-28. Juli 2023 avholdes Verdenskonferansen for Døvblindhet i Ottawa, Canada. Temaet er «Globale forbindelser: Fremtiden i våre hender». Programmet for de fire dagene utvikles av Deaf-Blind Network of Ontario (DBNO), som er vertskap for arrangement, og de ønsker seg innlegg innen døvblindefeltet.

Har du et bidrag er fristen 1. juli i år.

Les mer på deres facebook arrangement eller på www.dovblindhet.no

HAPTISK PROSJEKT

Skrevet av Laura Volpato, oversatt av Kaisa Markhus

Et prosjekt for å samle og standardisere haptiske signaler i Italia.

Jeg heter Laura Volpato og er PhD student ved NTNU i Norge. Bildet på denne siden viser hvordan jeg ser ut. Jeg er hørende og seende og kommer fra Ca' Foscari Universitetet i Venezia i Italia. Der har jeg spesialisert meg i tegnspråktolking og tolking for døvblinde. Jeg kommer nå til å bruke en måned her i Trondheim under veiledning av professor Eli Raanes og Sigrid Berge, for å utdype min kunnskap om sosial haptisk kommunikasjon i tolkede samtaler blant døvblinde.

I denne artikkelen til SynHør bladet skal jeg bidra med en kort introduksjon om sosial haptisk kommunikasjon, og jeg vil gå kort inn på prosjektet som jeg er involvert i, i tillegg til et generelt overblikk over de landene som allerede bruker haptisk kommunikasjon. Deretter vil jeg fortelle litt om haptisk kommunikasjon i Italia, og til slutt vil jeg forklare hvordan vi jobber med sosial haptisk kommunikasjon i Italia.

Som du sikkert allerede vet så er sosial haptisk kommunikasjon (ofte kalt kun haptisk kommunikasjon), en metode for å kommunisere relevant auditiv eller visuell informasjon gjennom berøring på kroppen. Det består av berørings-

signaler som vanligvis utføres på ryggen, armene, knærne (dersom man sitter), på hendene og av og til også på føttene.

Haptisk kommunikasjon er spesielt nyttig for personer med døvblindhet, som ofte opplever å gå glipp av informasjon om omgivelsene og den sosiale konteksten de interagerer med. Noen ler, noen forlater rommet, en telefon ringer, det dukker et bilde opp på skjermen, hvor i rommet finnes det ledige stoler – i ulike situasjoner kan slik informasjon være avgjørende for å muliggjøre fullstendig deltakelse på for eksempel en forelesning eller lignede.

Haptisk kommunikasjon er ikke ment å fungere som en substitutt for andre

kommunikasjonsformer, slik som for eksempel taktilt tegnspråk. I stedet er det ment å være en ekstra kilde til informasjon.

Akkurat nå jobber jeg med et Erasmus+ prosjekt som heter "sosial-haptiske tegn for syns- og hørselshemmede i utdanning". Målet med prosjektet er å samle haptiske signaler som blir brukt i Estland, Italia, Portugal og Sverige, og deretter gjøre de tilgjengelige gjennom en online ordbok. Prosjektet varer i 3 år, med midler fra EU-kommisjonen og fokus på sosial haptisk kommunikasjon.

For hvert haptiske signal vil ordboken inneholde: betydningen av signalet, en video og et stillbilde som begge viser hvordan man utfører signalet på den relevante delen av kroppen (for eksempel på ryggen), i tillegg til skriftlige instruksjoner og et bilde som viser hvordan man kan overføre signalet til andre deler av kroppen.

Ordboka vil bli synlig på nettsiden <https://spreadthesign.com/> på et eget område dedikert til haptisk kommunikasjon.

Prosjektet vil stå klart i Desember 2022.

Sosial haptisk kommunikasjon har blitt brukt og lært bort i flere tiår i de nordiske landene. Det ble utviklet og spredt takket være bidrag fra både mange døvblinde, og hørende og seende personer. På tidlig 90-tallet, i Norge, startet Trine Næss sammen med hennes tolker Hildebjørg Karlsen Bjørge, Kathrine Goborg og Magni Øverås, samt det lokale døvblind-miljøet, å samle og

standardisere haptiske signaler. I samme periode i Finland bidro Riitta Lahtinen og Russ Palmer til forskning og utvikling av sosial haptisk kommunikasjon, i tillegg til en beskrivelse av grammatikk innen berøring. Deretter hjalp de til å spre haptisk kommunikasjon i andre land også, blant annet til ulike døvblind miljøer. I Sverige ble sosial haptisk kommunikasjon studert og utviklet med hjelp av Linda Eriksson (døvblind) og Karin H Johansson (tolk). I Danmark bidro landsforbundet for døvblinde til innsamlingen av deres egne haptiske ordbok som har blitt publisert i to utgaver; den første i 2013 og deretter i 2018. I Nederland skjer det også en utvikling av deres egne, standardiserte samling av haptiske signaler gjennom et prosjekt hvor flere ulike organisasjoner er involvert.

Sosial haptisk kommunikasjon er sporadisk brukt i Italia. Noen døvblinde bruker det hjemme med familie eller partnere, men det er ingen samling av italiensk haptisk kommunikasjon, og metoder for haptisk kommunikasjon blir ikke lært bort til tolker eller gjennom kurs for døvblinde. I tillegg, avhengig av hvor langt et tolkeoppdrag er, arbeider tolker sjeldent i par, men heller som oftest alene. Dette betyr færre muligheter til å utvikle og bruke haptisk simultant med for eksempel taktilt tegnspråk. En annen faktor som muligens har forhindret utviklingen av haptisk kommunikasjon i Italia er at dersom den døvblinde personen mottar og kommuniserer informasjon gjennom tale-

språk, blir det sjelden innhentet tolker for å benytte supplerende kommunikasjon.

På bildet på denne siden vises et italiensk haptisk signal som betyr «velsmakende». Pekefingeren berører og presser armen på mottageren imens den vrir seg frem og tilbake et par ganger helt til mottakeren gir tilbakemelding om at «ja, jeg har forstått». Det kan bli brukt dersom personer spiser sammen og ønsker å komplimentere maten på en positiv måte. Dette er nemlig noe Italianere ofte gjør når de deler et måltid sammen! Faktisk så stammer dette haptiske signalet fra en håndbevegelse som vanligvis brukes blant hørende, som utføres på samme måte men med pekefingeren mot sitt eget kinn. Dette kroppsspråket er også et tegn på tegnspråk i Italia, utført på samme måte som hørende ville gjort det, pekefinger mot kinn. Signalet kan utføres på armen, kneet eller ryggen avhengig av hvor du sitter i

forhold til den døvblinde. Men i det haptiske signalet utføres rotasjonen av pekefingeren lengre og presset er større enn tegnet som brukes mot ens eget kinn blant hørende og på tegnspråk, fordi signalet trenger å være tydeligere når det utføres på andre området enn ansiktet (altså arm, kne eller rygg).

Erasmus+ prosjektet representerer en mulighet til å jobbe med å samle inn og standardisere Italienske haptiske signaler. Ca' Foscari universitetet i Venezia samarbeider med stiftelsen «Lega del Filo d'Oro» i innsamlingen av haptiske signaler. Denne stiftelsen er en ideell organisasjon som arbeider for å assistere og tilby rehabilitering for døvblinde og multi-funksjonshemmede personer i Italia.

Sammen med en gruppe døvblinde voksne, jobber jeg med å samle inn de haptiske signalene som de allerede bruker i hjemmet, standardisere dem og

sammen skaper vi nye signaler der det trengs. Gjennom pandemien hadde vi store vanskeligheter med å arbeide med dette, men vi fant en måte å fortsette arbeidet vårt på gjennom nettmøter.

Hver og en av de døvblinde personene arbeidet sammen med en kontaktperson (for eksempel et familiemedlem, en tolk eller en frivillig) før vi diskuterte og prøvde ut de haptiske signalene gjennom jevnlig møter på Zoom. Denne sommeren skal en gruppe med døvblinde møtes, inkludert de personene som har vært med i dette arbeidet med å utvikle nye haptiske signaler. Sammen vil vi teste ut de signalene som vi har utarbeidet.

Både prosjektansvarlige og deltagere håper at den haptiske ordboken blir brukt av mange for å lære seg haptisk kommunikasjon. Vi håper også på å kunne utvikle den videre til å også inkludere haptisk kommunikasjon fra flere europeiske land.

Det å være i Norge imens jeg arbeider med dette prosjektet er en unik mulighet til å lære mer om sosial haptisk kommunikasjon, og jeg er veldig takknemlig for alle de jeg har fått møte og kommer til å møte og det jeg får lære fra dere.

For mer informasjon om Erasmus+ prosjektet kan du besøke nettsiden <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/projects/search/details/2019-1-SE01-KA201-060404>.

I tillegg blir det lagt ut mer detaljert informasjon fra og med desember 2022 på nettsiden <https://spreadthesign.com/>.

Bilde 1 (på side 14): Viser en jente med mørkt blondt, langt hår som har på runde briller, en oransje genser og smiler bredt.

Bilde 2 (på side 16): Det Italienske haptiske signalet for «velsmakende»; Illustrasjon av et italiensk haptisk signal som blir demonstrert av to damer med svarte gensere. De står etter hverandre, begge sidelengs med overkroppen fremover, slik at man ser siden av kroppene deres. Den fremste holder armene rett ned, og den bakerste bruker pekefingeren sin mot skulderen til damen foran.

